

Asia: VN/501/2020

Lausuntopyyntö iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Muu

1. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen sekä nk. tavallinen palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumisella tarkoitetaan (kunnan järjestämässä) palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Erona tehostetun ja tavallisen palveluasumisen välillä on, että tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautiset palvelut. Voitaisiinko tavallisen palveluasumisen käsite mielestänne poistaa lainsäädännöstä?

Ei

2. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistetaan lainsäädännöstä, pitäisikö muutoksen koskea vain iäkkäiden henkilöiden palveluasumista?

3. Jos tavallinen palveluasuminen (kunnan järjestämässä palveluasunnossa) poistuisi palveluvalikosta, pitäisikö kunnan sosiaalitoimella olla velvollisuus joissakin tapauksissa järjestää asiakkaalle hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen lisäksi myös asunto?

Kyllä

4. Jos tavallinen palveluasuminen jää lainsäädäntöön, pitäisikö omaishoidon tuesta annettua lakia muuttaa niin, että omaishoidon tukea voidaan myöntää myös tavallisen palveluasumisen asiakkaille?

Kyllä

5. Pitäisikö tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja voida toteuttaa samassa toimintayksikössä?

Kyllä

6. Voitaisiinko iäkkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta edistää muilla lain muutoksilla?

Kyllä

7. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 6, kuvatkaa, millaisilla muilla lainmuutoksilla asumisen monimuotoisuutta voitaisiin edistää.

lääkäiden asumisen monimuotoisuutta voidaan edistää asuntorakentamiseen liittyvän lainsäädännön kehittämällä. Entistä tiukemmat esteettömyysvaatimukset sekä uudistuotantoon että korjausrakentamiseen. Kaavoituksella voidaan vaikuttaa myös asunuympäristön viihtyvyyteen ja esteettömyyteen.

8. Sosiaalihuoltolain 21 §:n 3 momentin mukaan palveluasumisen saannin edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen saanti edellyttää lisäksi, että hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautinen. Pitäisikö laissa määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin?

Kyllä

9. Kotipalvelun sisältönä on sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen. Nämä toiminnot ovat: asuminen, hoito ja huolenpito, toimintakyvyn ylläpito, lasten hoito ja kasvatusta sekä asiointi. Luettelo ei ole tyhjentyvä. Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut ovat: ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Pitäisikö kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut erottaa omaksi palvelumuodokseen?

Kyllä

10. Vastaavatko kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö nykyisiä asiakkaiden tarpeita vai pitäisikö palvelujen nimikettä ja/tai niiden sisältöä muuttaa?

Ei kantaa

11. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2020 vp), jossa vanhuspalvelulakiin ehdotetaan säännöksiä tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Pitäisikö myös kotihoidon henkilöstön määrästä säätää lain tasolla?

Kyllä

12. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 11, kuvatkaa millä tavalla asiasta pitäisi säätää. Olisiko esimerkiksi Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6) oleva suositus kotihoidon henkilöstön määräytymisestä toimiva tapa?

Kotihoidon henkilöstö on jo nyt aliresursoitua. On erittäin tärkeää, että samalla kun tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta määrätään laissa, myös kotipalvelujen riittävyys ja laatu varmistetaan. Alueellinen tasa-arvo kotipalvelujen saamisessa on turvattava. Koska kotipalvelussa avuntarve vaihtelee vielä enemmän kuin tehostetussa palveluasumisessa, on avun tarpeen arviointikriteerejä kehitettävä ja päivitettävä. Kotihoidon tulee tukea asiakkaan itsenäistä selviytymistä. Pitäisi pyrkiä välttämään sitä, että asiakkaan luona käyvät henkilöt vaihtuvat tiheästi ja päivän aikana käy useita eri henkilöitä suorittamassa eri tehtäviä.

13. Tukeeko nykyinen vanhuspalvelulain säännös toimintayksikön johtamisesta (21 §) riittävästi johtamisen kehittämistä?

Ei kantaa

14. Mitä muuta haluatte tuoda esiin iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisestä?

Täydennys kohtaan 5. Tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja pitäisi voida toteuttaa samassa toimintayksikössä. On tärkeää, että iäkäs henkilö voi asua samassa asumisyksikössä koko loppuelämänsä. Siirtoa toimintakyvyn ja terveyden heiketessä toiseen paikkaan pitäisi välttää. Entistä enemmän on iäkkäitä pariskuntia, joissa puolisoitten toimintakyky on erilainen. Heidän pitäisi voida elää samassa asumisyksikössä.

Täydennys kohtaa 9. Kotipalveluun sisältyvien tukipalveluiden erottaminen omaksi palvelumuodokseksi ei pitäisi johtaa palveluiden pirstaloitumiseen entisestään. Tästä ei saa seurata, että iäkkään asiakkaan luona käy entistä useampia henkilöitä. Sen sijaan tukipalvelujen erottaminen omaksi palvelumuodokseksi pitäisi toimia lisäpalvelun tarpeen osoittamiseen.

Ennaltaehkäisyn ja kuntoutuksen osuus jää pieneksi ja pinnalliseksi. Tukemalla hyvän toimintakyvyn ylläpitämisistä mahdollisimman monilla, voidaan taata riittävät palvelut niitä tarvitseville myös tulevaisuudessa. Ennaltaehkäisyä pitäisi edellyttää lainsäädännössä tiukemmin.

Lumme-Sandt Kirsi
Gerontologian tutkimuskeskus GERIC